

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Konsumentverket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om Konsumentverket ändras. Till lagen föreslås bli fogad en bestämmelse om konsumentombudsmannens rätt att utföra inspektioner i näringsidkarnas verksamhetsutrymmen om detta är nödvändigt för att utreda en sådan överträdelse inom gemenskapen som avses i Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de nationella tillsyns-

myndigheter som ansvarar för konsument-skyddslagstiftningen eller för att få en sådan överträdelse att upphöra samt om konsumentombudsmannens rätt att få handräckning av polisen för utförande av ovan avsedda inspektioner.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 Nuläge	3
1.1 Förordningen om konsumentskyddssamarbete	3
1.2 Konsumentverkets och konsumentombudsmannens befogenheter och förhållande till specialmyndigheter	4
2 Propositionens målsättning.....	4
3 Propositionens konsekvenser	5
4 Beredningen av propositionen.....	5
5 Remissyttranden	5
DETALJMOTIVERING	7
1 Lagförslag.....	7
2 Ikraftträdande	7
3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	7
LAGFÖRSLAG	9
om ändring av lagen om Konsumentverket.....	9

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge**1.1 Förordningen om konsumentskydds-samarbete**

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen antogs den 27 oktober 2004. Förordningen har tillämpats sedan den 29 december 2005, med undantag av bestämmelserna i kapitel II och III som har tillämpats sedan den 29 december 2006.

Syftet med förordningen är att ålägga den behöriga myndigheten i en medlemsstat att bistå den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat i de fall som handlar om gränsöverskridande överträdelser samt att ålägga medlemsstaterna att genom lagstiftning ge de nationella myndigheterna tillräckliga befogenheter därtill.

I artikel 4.3–6 finns bestämmelser om de befogenheter som ges de behöriga myndigheter som avses i förordningen och om utövandet av befogenheterna. Enligt artikel 4.3 skall varje behörig myndighet ha sådana utrednings- och tillsynsbefogenheter som den behöver för tillämpningen av denna förordning och skall utöva dessa befogenheter i enlighet med nationell lagstiftning. I artikel 4.6 finns en förteckning över de utrednings- och tillsynsbefogenheter som åtminstone skall ges myndigheterna och som skall utövas endast om det föreligger skälig misstanke om överträdelse inom gemenskapen.

Befogenheterna skall omfatta åtminstone följande:

a) Rätt att få tillgång till alla relevanta handlingar, oberoende av form, om överträdelsen inom gemenskapen.

b) Rätt att begära att vem som helst skall lämna relevant information om överträdelsen inom gemenskapen.

c) Rätt att utföra nödvändiga inspektioner på plats.

d) Rätt att skriftligt begära att den berörda säljaren eller leverantören upphör med överträdelsen inom gemenskapen.

e) Rätt att erhålla ett åtagande från den säljare eller leverantör som gjort sig skyldig till en överträdelse inom gemenskapen om att upphöra med denna överträdelse och, i förekommande fall, rätt att offentliggöra detta åtagande.

f) Rätt att begära upphörande av eller förbud mot varje överträdelse inom gemenskapen och, i förekommande fall, att offentliggöra dessa beslut.

g) Rätt att begära att den förlorande parten skall betala ersättning till statskassan eller till en mottagare som utsetts enligt nationell lagstiftning om beslutet inte efterlevs.

I gemenskapsförordningen åläggs medlemsstaterna att utse en nationell kontaktpunkt.

Det är nödvändigt att utföra inspektioner på plats i sådana fall som avses i artikel 6.2 och artikel 8.2. Enligt artikel 6.2 skall den anmodade myndigheten, vid behov med bistånd av andra offentliga myndigheter, inleda lämpliga utredningar eller vidta andra nödvändiga eller lämpliga åtgärder i enlighet med artikel 4 för att samla in erforderlig information. Enligt artikel 8.1 skall en anmodad myndighet på begäran av en ansökande myndighet vidta alla tillsynsåtgärder som är nödvändiga för att utan dröjsmål se till att överträdelsen inom gemenskapen upphör eller förbjuds. Enligt artikel 8.2 skall den anmodade myndigheten, för att fullfölja sina skyldigheter enligt punkt 1, utöva de befogenheter som anges i artikel 4.6 och eventuella ytterligare befogenheter som den tilldelats enligt nationell lagstiftning. Den anmodade myndigheten skall, vid behov med bistånd av andra offentliga myndigheter, besluta vilka tillsynsåtgärder som skall vidtas för att på ett proportionellt och effektivt sätt se till att överträdelsen inom gemenskapen upphör eller förbjuds.

Den ansökande myndighet som framställer en sådan begäran om bistånd som avses i förordningen kan i anslutning till begäran lägga fram förslag till eventuella åtgärder som bör vidtas men förslagen är inte bindande för den anmodade myndigheten. Den anmodade myndigheten beslutar alltså alltid

själv vilka nationella åtgärder som skall vidtas med anledning av begäran. Proportionalitets-, lämplighets- och effektivitetsaspekten skall beaktas vid valet av åtgärd.

1.2 Konsumentverkets och konsumentombudsmannens befogenheter och förhållande till specialmyndigheter

I Finland har Konsumentverket och konsumentombudsmannen utsetts till nationell kontaktpunkt.

I 4–6 § i lagen om Konsumentverket (1056/1998) finns bestämmelser om Konsumentverkets och konsumentombudsmannens befogenheter. Överdirektören för Konsumentverket fungerar som konsumentombudsman. De nuvarande befogenheterna kan anses täcka de minimibefogenheter som förutsätts i den ovan nämnda gemenskapsförordningen med undantag av sådana inspektioner på plats som avses i artikel 4.6 c vilka inte omfattas av konsumentombudsmannens nuvarande behörighet.

Enligt artikel 4.1 i förordningen om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen skall varje medlemsstat utse de behöriga myndigheter som har ansvaret för tillämpningen av förordningen.

I Finland har Konsumentverket och konsumentombudsmannen, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen, Livsmedelssäkerhetsverket Evira, Luftfartsförvaltningen, Läkemedelsverket, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Kommunikationsverket samt länsstyrelsen i Södra Finlands län, länsstyrelsen i Västra Finlands län, länsstyrelsen i Östra Finlands län, länsstyrelsen i Uleåborgs län och länsstyrelsen i Lapplands län utsetts till behöriga myndigheter som ansvarar för tillämpningen av gemenskapsförordningen.

Konsumentverket har redan med stöd av lagstiftningen om produktsäkerhet rätt att utföra inspektioner på plats och få handräckning. Med stöd av 17 § i lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004) har tillsynsmyndigheten rätt att utföra inspektioner på plats. Vidare skall polisen med stöd av 32 § lämna tillsynsmyndigheten handräckning vid utförandet av uppgif-

ter som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den.

Konsumentverket har dock tills vidare inte begärt handräckning av polisen för utförande av uppdrag med stöd av lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Konsumentombudsmannens allmänna behörighet omfattar tillsynen över efterlevnaden av samtliga författningar som räknas upp i bilagan till förordningen om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

Bestämmelserna om ömsesidigt bistånd och villkoren för ömsesidigt bistånd i kapitel II och III i förordningen om konsumentskyddssamarbete tillämpas endast på överträdelser inom gemenskapen. Således har också det behov att tillförsäkra konsumentombudsmannen befogenheter att förrätta nödvändiga inspektioner på plats och rätt att få handräckning av polisen vilka följer av förordningen begränsats till fall med misstänkta överträdelser inom gemenskapen. I förordningen definieras skilt överträdelse inom gemenskapen. Med överträdelse inom gemenskapen avses t.ex. situationer där ett finländskt företag utifrån Finland marknadsför nyttigheter till konsumenter i andra medlemsstater på ett lagstridigt sätt. I sådana fall har konsumenten sin hemort i en annan stat än den där överträdelsen eller försummelsen ägde rum.

2 Propositionens målsättning

Det föreslås att till lagen om Konsumentverket fogas en bestämmelse om konsumentombudsmannens rätt att förrätta inspektioner i näringsidkarnas verksamhetsutrymmen om detta är nödvändigt för att utreda en sådan överträdelse inom gemenskapen som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen eller för att få en sådan överträdelse att upphöra. Det är nödvändigt att en bestämmelse om befogenhet att utföra inspektioner på plats fogas till lagen för att man skall kunna säkerställa att konsumentombudsmannen och alla övriga

nationella myndigheter som ansvarar för genomförandet av de bestämmelser som räknas upp i bilagan till förordningen om konsumentskyddssamarbete har samma minimirättigheter och –skyldigheter som motsvarande myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen.

Vid beredningen av förslaget har det inte ansetts nödvändigt att alla behöriga myndigheter som ansvarar för tillämpningen av förordningen i respektive förvaltningsförfattningar ges befogenhet att förrätta inspektioner på plats.

Som redan konstaterats omfattar konsumentombudsmannens allmänna behörighet tillsynen över efterlevnaden av samtliga författningar som räknas upp i bilagan till ovan nämnda gemenskapsförordning. Eftersom förordningen om samarbetet mellan de myndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen möjliggör anlitan av andra myndigheter vid skötseln av uppgifterna har det ansetts ändamålsenligt att till lagen om Konsumentverket foga en bestämmelse om att polisen vid behov kan ge handräckning åt konsumentombudsmannen vid förrättandet av inspektioner. För att förpliktelse i gemenskapsförordningen skall bli fullgjorda räcker det således med att konsumentombudsmannen har de befogenheter som förutsätts i förordningen i fråga.

I 10 § 1 mom. i förvaltningslagen (434/2003) finns bestämmelser om samarbete mellan myndigheterna. Inom ramen för sin behörighet och i den omfattning ärendet kräver skall varje myndighet på andra myndigheters begäran bistå dessa i skötsel av en förvaltningsuppgift, och även i övrigt sträva efter att främja samarbetet mellan myndigheterna. Med stöd av 10 § 1 mom. i förvaltningslagen skulle konsumentombudsmannen kunna bistå andra behöriga nationella myndigheter då det finns behov att göra en inspektion på plats. Att bistå andra myndigheter skulle i ett sådant fall innebära att konsumentombudsmannen med stöd av den föreslagna nya paragrafen ber polisen om handräckning på en uttrycklig skriftlig begäran från den andra behöriga myndigheten. På så sätt behöver inte specialmyndigheten ändra sina förvaltningsbestämmelser när det gäller befogenheter.

Den myndighet som framställt begäran om handräckning eller bistånd hos konsumentombudsmannen skall svara för de eventuella kostnader som medförs av de åtgärder som polisen skall vidta med anledning av begäran om handräckning och som debiteras den som framställt begäran.

Om en annan behörig myndighet på basis av de förvaltningsbestämmelser som gäller dess verksamhet har minst lika goda eller bättre möjligheter än konsumentombudsmannen att framställa en begäran om handräckning eller att utföra en inspektion på plats skall denna utöva sina egna befogenheter i stället för att framställa en begäran om handräckning till konsumentombudsmannen.

Förslaget skall inte annars påverka konsumentombudsmannens rätt att utföra nödvändiga inspektioner på plats och att få handräckning. Om det dock anses att sådana tillsynsbefogenheter är nödvändiga också i andra situationer än de som avses i artikel 6 eller 8 i gemenskapsförordningen skall särskilda bestämmelser utfärdas om detta.

3 Propositionens konsekvenser

Ändringsförslaget beträffande inspektioner på plats och handräckning i samband med dem inbegriper en nödvändig behörighetsbestämmelse som syftar till att tillförsäkra myndigheterna de minimibefogenheter som förutsätts i samarbetsförordningen. Propositionen har inte några betydande konsekvenser för Konsumentverkets eller andra behöriga myndigheters arbetsbörda och uppgiften kan skötas med nuvarande resurser.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid handels- och industriministeriet i samarbete med Konsumentverket.

5 Remissyttranden

Handels- och industriministeriet har i januari 2007 begärt utlåtande om propositionen av sammanlagt 17 ministerier, ämbetsverk och institutioner. Utlåtande har erhållits av justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, Konsumentverket, Finansinspek-

tionen, Försäkringsinspektionen, Luftfartsförvaltningen, Luftfartsverket/Avia, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Livsmedelssäkerhetsverket Evira, länsstyrelsen i Södra Finlands län, länsstyrelsen i Västra Finlands län, länsstyrelsen i Östra Finlands län, länsstyrelsen i Uleåborgs län, länsstyrelsen i Lapplands län samt polisinrättningen i Helsingfors härad.

Majoriteten av dem som avgav ett utlåtande understödde förslaget och meddelade att de inte har något att anmärka med anledning av det.

Justitieministeriet föreslog flera ändringar i både motiveringarna och lagförslaget.

Konsumentverket ansåg att myndigheterna borde ha getts mer omfattande befogenheter att förrätta inspektioner än de föreslagna så att det skulle ha varit möjligt att utöva befogenheterna också vid andra än gränsöverskridande överträdelser.

Polisinrättningen i Helsingfors härad ansåg att ett regleringsalternativ där handräckningsbefogenheterna för var och en av de behöriga tillsynsmyndigheterna anges skilt i den speciallagstiftning som gäller myndigheten i fråga skulle ha varit klarare.

De förslag till ändringar som framlagts i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen av det slutliga lagförslaget.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

4 a §. Den föreslagna paragrafen ger konsumentombudsmannen rätt att förrätta en inspektion i en näringsidkares verksamhetsutrymmen om detta är nödvändigt för att utreda en sådan överträdelse inom gemenskapen som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen eller för att få en sådan överträdelse att upphöra. Eftersom de uppgifter som näringsidkaren lämnar muntligen eller skriftligen kan vara bristfälliga med tanke på tillsynen eller då näringsidkaren kan underlåta att lämna några uppgifter alls, anses det nödvändigt att föreskriva om konsumentombudsmannens rätt att t.ex. vid behov kontrollera om näringsidkaren verkligen bedriver rörelse på den adress som uppgivits.

Det kan t.ex. vara fråga om att utreda om näringsidkaren i fråga är finländsk eller om den näringsverksamhet som är föremål för utredning idkas i Finland. Paragrafen avser således att komplettera den nuvarande 4 § i lagen om Konsumentverket.

Innan en inspektion förrättas eller en begäran om handräckning framställs skall konsumentombudsmannen alltid ha grundad anledning att anta att en näringsidkare verkligen bedriver affärsverksamhet på ett område, i en lokal eller i ett annat utrymme som är föremål för inspektion och att den information som fås vid inspektionen eller den åtgärd som genomförs kan bidra till utredningen av ärendet i övrigt.

Inspektioner skall förrättas endast när det är nödvändigt med tanke på utförandet av tillsynsuppgifterna.

I förslaget har bestämmelsen om hemfridskydd i 10 § i Finlands grundlag (731/1999) beaktats. Det föreslås att till 1 mom. förklarhets skull fogas ett uttryckligt omnämnande om att konsumentombudsmannens rätt att utföra inspektioner inte sträcker sig till sådana lokaler som omfattas av hemfriden.

Konsumentombudsmannen skall med tillbuds stående medel i tillräcklig mån säkerställa att föremålet för inspektion inte an-

vänds som bostad och att det alltså inte är fråga om ett utrymme som omfattas av hemfriden. Om någon trots detta framför ett påstående om att föremålet för inspektion omfattas av hemfriden, förutsätts att den som framlägger påståendet har ganska konkreta uppgifter om eller bevis på att det är fråga om ett utrymme som verkligen omfattas av hemfriden.

De föreslagna inspektionerna skall gälla näringsidkare och de utrymmen som näringsidkare använder för sin näringsverksamhet. Det bör dock observeras att näringsverksamhet ibland bedrivs även från ett utrymme som en fysisk person använder som sin bostad. Det kan alltså ibland vara svårt för en myndighet att i förväg veta och förvissa sig om att en lokal där en inspektion skall förrättas endast används för näringsverksamhet eller om den även regelbundet används som bostad av en fysisk person.

I 2 mom. finns bestämmelser om polisens skyldighet att ge konsumentombudsmannen handräckning vid förrättandet av inspektioner på plats. Enligt 40 § 2 mom. i polislagen (493/1995) förutsätts för att handräckning skall ges att den myndighet som begär handräckning hindras i sin tjänsteutövning och att polisbefogenheter måste anlitas för att hindret skall kunna undanröjas.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 10 § i Finlands grundlag (731/1999) är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. När det gäller skyddet för privatliv är utgångspunkten att individen har rätt att leva sitt eget liv utan godtycklig eller ogrundad inblandning av myndigheter eller andra utomstående.

Som godtagbara grunder till åtgärder som ingriper i hemfriden kan enligt 10 § 3 mom. i grundlagen komma i fråga endast tryggande av de grundläggande fri- och rättigheterna el-

ler utredning av brott. Med tanke på utförandet av de uppgifter som i gemenskapsförordningen åläggs tillsynsmyndigheterna är det inte nödvändigt att utsträcka inspektionerna till eller begära handräckning av polisen vid inspektioner som skall förrättas i lokaler och utrymmen som omfattas av hemfriden.

Utgående från 10 § 3 mom. i grundlagen och enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis är tröskeln för att ingripa i hemfriden numera ganska hög och kriterierna för detta uppfylls inte i de aktuella fallen. Grundlagsutskottet har förutsatt (t.ex. i GruU 18/2006 rd) att när bestämmelser om myndigheters

befogenheter att förrätta kontroller utfärdas skall lokaler som omfattas av hemfriden genom en uttrycklig bestämmelse lämnas utanför kontrollbefogenheterna när kontrollerna inte är avsedda att bli utsträckta till områden som skyddas av hemfriden.

Då grundlagens bestämmelser om utrymmen omfattas av hemfriden har beaktats vid beredningen av propositionen anses det att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om Konsumentverket

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen av den 18 december 1998 om Konsumentverket (1056/1998) en ny 4 a § som följer:

4 a §

Rätt att utföra inspektioner

Konsumentombudsmannen har rätt att utföra inspektioner i näringsidkares verksamhetsutrymmen, om detta är nödvändigt för att utreda en sådan överträdelse inom gemenskapen som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen eller för att få en sådan överträdelse att upphöra. I utrymmen som omfattas av hemfriden får dock inte utföras inspektioner.

Polisen skall lämna konsumentombudsmannen handräckning för utförande av inspektioner enligt 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 8 juni 2007

Republikens President

TARJA HALONEN

Handels- och industriminister *Mauri Pekkarinen*